

การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน: ผู้สังคมที่สมดุล

การพัฒนาเศรษฐกิจถือว่ามีสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรภายในประเทศ โดยการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจได้รับการสนใจเพิ่มมากขึ้นหลังจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในขณะนั้นเกิดปัญหาหลากหลาย อาทิเช่น ความยากจน การผลิตสินค้าและบริการไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรโลก ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้รวมถึงอัตราการว่างงานเป็นจำนวนมากจึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดการลดช่องว่างต่างๆ ให้เกิดความสมดุล

ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ควบคู่ไปด้วยได้ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพให้เหมาะสม รวมถึงการสร้างสิทธิเสรีภาพให้เกิดความเท่าเทียมกันซึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์หลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสพผลสำเร็จไม่ว่าจะเป็นส่วนโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชาติ รวมถึงวิสัยทัศน์ของผู้นำของประเทศที่จะดำเนินนโยบายของประเทศให้เกิดความก้าวหน้า โดยแนวคิดต่อการพัฒนาประเทศที่ได้รับความสนใจของโลกในช่วงแรกมุ่งเน้นการผลิตสินค้าและบริการและยกระดับรายได้ให้เพิ่มขึ้นเป็นในลักษณะการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) และได้มีการพัฒนาแนวคิดมาสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งปรับทัศนคติให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้เพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การมีทรัพยากรที่จำกัดแต่ต้องก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทั้งปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยต่างประเทศส่งผลให้เกิดมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีการวางแผนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความเชื่อมโยงในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางด้านการค้า การเงิน การลงทุน ตลอดจนการช่วยเหลือให้เกิดความร่วมมือต่อการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจโลก¹

อย่างไรก็ตามการพัฒนาเศรษฐกิจต้องมีการวางแผนพัฒนาเพื่อกำหนดเป้าหมายให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีทิศทางต่อกระบวนการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง โดยในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในที่นี่จะพิจารณาถึง 1.ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ 2.ความหมายและลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา 3.แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ 4.กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ 5.การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

---

¹สุดใจ พูลพานิชย์กิจ, หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 2.

ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพิจารณาความหมายของคำว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจ” (Economic Development) กับคำว่า “ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” (Economic Growth) มีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาความหมายในการนำไปใช้มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ คำว่า “ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” เป็นการสร้างให้เกิดระดับรายได้ที่แท้จริงของประชากรภายในประเทศมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอันก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นเป็นเวลานาน ในขณะที่คำว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจ” เป็นการกำหนดเป้าหมายถึงกระบวนการส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่แท้จริงต่อคนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน อันก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงวิถีทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงสร้างการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมอย่างเสมอภาคต่อคุณภาพชีวิตให้ผาสุก²

ดังนั้นคำว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจ” เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายครอบคลุมถึง “การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจมีเป้าประสงค์ต้องการเปลี่ยนแปลงทุกมิติของมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนา ส่วนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเพียงมิติของเศรษฐกิจให้มีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงเท่านั้น

ความหมายและลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา

คำว่า “ประเทศด้อยพัฒนา” หรือ “ประเทศน้อยพัฒนา” หรือ “ประเทศล้าหลัง” มีความหมายเหมือนกันขึ้นอยู่กับการใช้คำในการอธิบาย ส่วนสหประชาชาติใช้คำว่า “ประเทศกำลังพัฒนา” (Developing nations) โดยความหมายในที่นี้เลือกใช้คำว่า “ประเทศด้อยพัฒนา” (less developed countries: LDCs) โดยคำว่า “ประเทศด้อยพัฒนา” มีการจำกัดความโดยทั่วไปเกี่ยวกับระดับรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อสัดส่วนของประชาชนในประเทศนั้นๆ ต่ำกว่าระดับรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อสัดส่วนของประชาชนของต่างประเทศจากการเปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ประเทศด้อยพัฒนามีลักษณะทั่วไปที่มีการออมต่ำเนื่องจากระดับรายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อคนต่ำ เมื่อระดับการออมต่ำส่งผลสืบเนื่องให้การลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการในการสร้างประสิทธิภาพต่อการเพิ่มทุนสะสมไม่สามารถดำเนินการได้ ก่อให้เกิดพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำของรายได้เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ³

² เกิดศักดิ์ ศรีสุรพลและคณะ, เศรษฐศาสตร์มหภาค (กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2546), หน้า 190.

³ ประเจ็ด สินทรัพย์, เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 375.

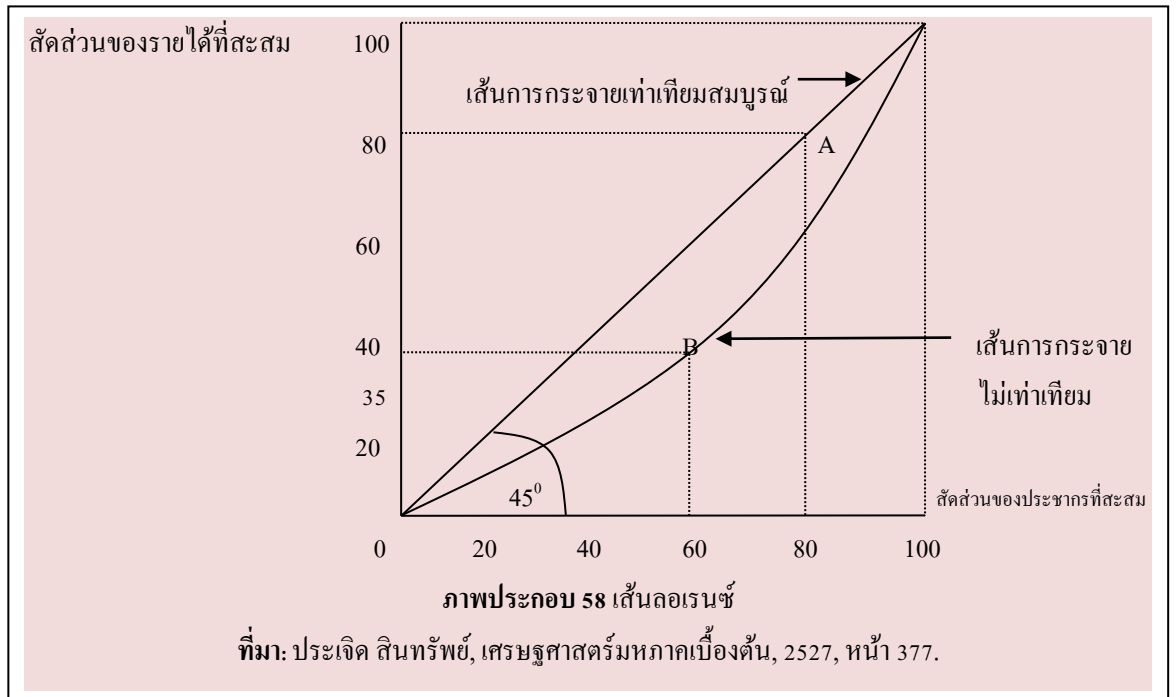
นอกจากนั้นประเทศด้อยพัฒนามิใช่เพียงพิจารณาระดับรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อคนเท่านั้น ยังคงมีองค์ประกอบต่างๆที่สามารถอธิบายถึงการเป็นประเทศด้อยพัฒนา อาทิเช่น การมี ขนบธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมที่พื้นสมัยไม่เอื้ออำนวยต่อระบบโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิด การก้าวหน้าต่อวิสัยทัศน์ในการพัฒนา อีกทั้งสินค้าและบริการส่วนใหญ่เป็นสินค้าพื้นฐานขั้นปฐม ภูมิและปริมาณการผลิตไม่แน่นอนที่จะเกิดการค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดการใช้ทรัพยากร ภายในประเทศอย่างไม่มีประสิทธิภาพต่อการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการจากการขาดความรู้ทาง การศึกษา รวมทั้งในด้านจำนวนประชากรที่มีมากกว่าจากสัดส่วนของอัตราการเกิดที่เพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็ว โดยส่วนใหญ่จำนวนการเกิดของเด็กในประเทศด้อยพัฒนาสูงกว่าร้อยละ 40 ของ ประชากรต่อหนึ่งพันคนทุกปีทำให้สัดส่วนการดูแลพัฒนาสุขภาพทางด้านการแพทย์มี ประสิทธิภาพต่ำซึ่งทำให้เกิดอัตราการตายแรกสูงและประชากรในประเทศด้อยพัฒนามีอายุขัยโดย เฉลี่ยต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นต้น

ลักษณะของประเทศด้อยพัฒนาวิธีการพิจารณาถึงระดับรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อคนเพื่อ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ มีแนวทางการวัดหลายแบบ ในที่นี้จะพิจารณาการวัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1.เส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) 2.อัตราส่วนจีนิหรือสัมประสิทธิ์ของจีนิ (Gini ratio or Gini coefficient)⁴

1.เส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) เป็นแสดงถึงการกระจายรายได้ที่เกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างสัดส่วนของประชากรกับสัดส่วนของรายได้ที่มีการสะสมในสัดส่วนสมดุล กล่าวคือ ถ้ามี การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันจะทำให้ระดับสัดส่วนระหว่างประชากรกับรายได้ที่สะสมที่ค่า เท่ากัน เช่น สัดส่วนของประชากรสะสมเป็นร้อยละ 80 ต้องมีสัดส่วนของรายได้ที่สะสมเป็น ร้อยละ 80 เช่นกัน สามารถอธิบายได้ดังภาพประกอบ 58

---

⁴ประเจิด สินทรัพย์ (2527), เพิ่งอ้าง, หน้า 376-378.

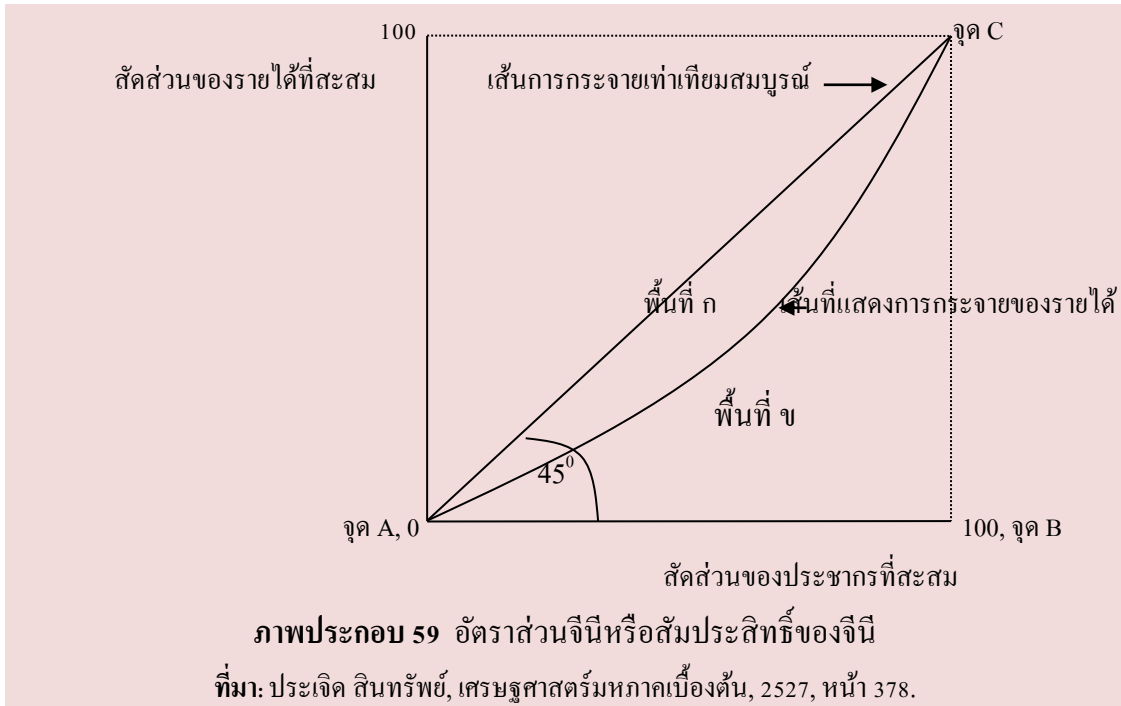

จากภาพประกอบ 58 แสดงถึงเส้นลอเรนซ์ โดยแกนตั้งเป็นสัดส่วนของรายได้ที่สะสมและแกนนอนเป็นสัดส่วนของรายได้ที่สะสม มีเส้นระดับ 45 องศาบอกถึงเส้นการกระจายเท่าเทียมสมบูรณ์ เช่น จุด A แสดงถึงการกระจายเท่าเทียมสมบูรณ์อันเกิดจากสัดส่วนของรายได้ที่สะสมกับสัดส่วนของรายได้ที่สะสมที่ร้อยละ 80 เท่ากัน ในขณะที่จุด B แสดงถึงการกระจายไม่เท่าเทียมกัน จะพบว่าเส้นมีระดับต่ำกว่าเส้น 45 องศา โดยสัดส่วนของประชากรสะสมไม่เท่ากับสัดส่วนของรายได้ที่สะสม

อย่างไรก็ตามการที่ประเทศจะมีสัดส่วนที่สมดุลบนเส้น 45 องศาที่การกระจายที่สมบูรณ์แบบเป็นไปได้อย่างไม่จำเป็นจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม อันเนื่องมาจากมีองค์ประกอบหลายประเด็นที่ทำให้เกิดการกระจายที่สมบูรณ์เป็นไปไม่ได้ อาทิเช่น เพศ ศักยภาพ อาชีพที่มีลักษณะงานแตกต่างกัน เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิตสินค้าและบริการ เป็นต้น ดังนั้นทำให้ความสมบูรณ์แบบของการกระจายมีความผันแปรตามองค์ประกอบต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศก็มุ่งส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้ให้เท่าเทียมกันให้ใกล้เคียงกับเส้น 45 องศาถือว่าเป็นเป้าหมายพึงปรารถนาในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2. อัตราส่วนจีนิหรือสัมประสิทธิ์ของจีนิ (Gini ratio or Gini coefficient) เป็นเครื่องมืออีกหนึ่งประเภทที่มีการประยุกต์จากเส้นลอเรนซ์เพื่ออธิบายถึงความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่เกิดจากสัดส่วนของเส้น 45 องศาที่มีการกระจายเท่าเทียมสมบูรณ์เปรียบเทียบกับเส้นที่ต่ำกว่าเส้น

กระจายเท่าเทียมสมบูรณ์ โดยที่อัตราส่วนเงินเป็นอัตราส่วนของเส้นเป็นเส้นทแยงมุม 45 องศา กับผลรวมของพื้นที่ทั้งหมดสามารถอธิบายดังภาพประกอบ 59

จากภาพประกอบ 59 แสดงถึงอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงิน ตัวอย่างเช่น อัตราส่วนเงินมีการคำนวณจากพื้นที่ ก กับผลรวมของพื้นที่ ก กับพื้นที่ ข กล่าวคือ (พื้นที่ ก)/(พื้นที่ ก + พื้นที่ ข) โดยการวิเคราะห์ถึงขนาดของอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินมีหลักการพิจารณาภายใต้สมมติฐาน 5 ประการคือ สมมติฐานที่ 1 การคำนวณ อัตราส่วนเงิน หรือสัมประสิทธิ์ของเงินจะอยู่ระหว่างค่าศูนย์ถึงหนึ่ง

สมมติฐานที่ 2 ถ้าอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินมีค่าเป็นศูนย์ แสดงถึง สัดส่วนของการกระจายเท่าเทียมกันสมบูรณ์ คือเส้นลอเรนซ์จะแนบสนิทกับเส้นทแยงมุม 45 องศาจากจุด A ไปยังจุด C

สมมติฐานที่ 3 ถ้าอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงถึง สัดส่วนของการกระจายเท่าเทียมใกล้เคียงกับการกระจายเท่าเทียมสมบูรณ์ อันเกิดจากพื้นที่ ก มีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับผลรวมของพื้นที่ ก กับพื้นที่ ข

สมมติฐานที่ 4 ถ้าอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงถึง สัดส่วนของการกระจายเท่าเทียมเกิดการกระจายไม่สมบูรณ์ อันเกิดจากพื้นที่ ก มีสัดส่วนมากกว่าเมื่อเทียบกับผลรวมของพื้นที่ ก กับพื้นที่ ข

สมมติฐานที่ 5 ถ้าอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินมีค่าเท่ากับหนึ่ง แสดงถึง สัดส่วนของการกระจายมีค่าไม่สมบูรณ์อย่างแท้จริง คือ เส้นลอเรนซ์จะแนบสนิทกับเส้นจากจุด ABC

ดังนั้นการพิจารณาอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินสามารถอธิบายโดยใช้อนุกรมของตัวเลขในการอธิบาย กล่าวคือ ถ้าประเทศที่มีค่าอัตราส่วนเงินหรือสัมประสิทธิ์ของเงินต่ำเข้าหาศูนย์บ่งบอกถึงการกระจายเท่าเทียมกัน ในขณะที่ถ้าค่าอัตราส่วนเงินเข้าหาหนึ่งบ่งบอกถึงการกระจายเกิดความไม่เท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามอัตราส่วนเงินที่เกิดขึ้นโดยมีค่าเท่ากับศูนย์และเท่ากับหนึ่งเป็นไปได้ยาก ฉะนั้นการพิจารณาแนวคิดของอัตราส่วนเงินจึงมีความเชื่อว่า กลุ่มที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วอัตราส่วนเงินในการคำนวณจะอยู่ระหว่างค่า 0.4 กลุ่มที่เป็นประเทศด้อยพัฒนาอัตราส่วนเงินสูงมีค่ามากกว่า 0.4

การประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาเกี่ยวกับประเทศด้อยพัฒนาได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลเป็นรายงานการประชุมประจำปี ค.ศ.2013 ได้นำเสนอเกี่ยวกับสถิติของประเทศด้อยพัฒนาแบ่งออกเป็นหลายด้านที่บ่งบอกถึงว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา ในที่นี้จะนำเสนอเป็น 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์การค้าระหว่างประเทศ ภาวะหนี้สิน สัดส่วนพื้นที่ต่อจำนวนประชากร สัดส่วนของระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน ดังแสดงในตาราง

ตาราง 23 ลักษณะบางประการของบางประเทศด้านเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา

ประเทศ	รายได้ต่อคนต่อปี (GNI per capita) /(current \$)	สัดส่วนความเสี่ยงทาง เศรษฐกิจ (Economic Vulnerability Index: EVI)	ระดับรายได้ (Income level) (current \$)	สัดส่วนของ ความยากจน (Multi-dimensional Poverty Index : MPI)
Afghanistan	570	38.8	Low income	..
Angola	4,580	51.3	Upper middle income	..
Bangladesh	840	32.4	Low income	0.292
Benin	750	36.2	Low income	0.412
Bhutan	2,420	44.2	Lower middle income	0.119
Burkina Faso	670	37.5	Low income	0.535
Burundi	240	57.2	Low income	0.53
Cambodia	880	50.5	Low income	0.212
Central African Republic	490	35.7	Low income	..
Chad	740	52.8	Low income	0.344
Comoros	840	49.9	Low income	..
Dem. Rep. of the Congo	220	35.4	Low income	0.392
Djibouti	1,513	46.3	Lower middle income	0.139
Equatorial Guinea	13,560	43.7	High income: non OECD	..
Eritrea	450	59.0	Low income	..
Ethiopia	410	33.5	Low income	0.564

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการทางด้านการเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอทั้งสิ้น 49 ประเทศเรียงตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มิได้จัดลำดับระดับรายได้มากหรือน้อย ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง แหล่งที่มา: United Nations Committee for Development Policy (CDP) database, 2012 review; World Bank, World Development Indicators database September 2013; United Nations, UNdata database, September 2013; UNDP. Human development Report 2013, September 2013; World Bank Economies Income classification, July 2013. อ้างใน United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013: หน้า 170.

ตาราง 23 แสดงถึงลักษณะบางประการทางด้านการเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยในตารางพบว่า ประเทศด้อยพัฒนาที่มีระดับรายได้ต่อคนต่อปีมีระดับรายได้ต่ำโดยเฉลี่ยของทุกประเทศ ประเทศที่มีรายได้ต่อคนต่อปีสูงที่สุด คือประเทศอิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea) อย่างไรก็ตามก็ไม่น่าจะแน่ชัดเนื่องจากไม่มีข้อมูลใน The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในขณะที่ประเทศที่มีรายได้ต่อคนต่อปีต่ำที่สุด คือประเทศคองโก (Dem. Rep. of the Congo) เพียง 220 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี ส่วนความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (Economic Vulnerability Index: EVI) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.0 คือประเทศเอริเทรีย (Eritrea) สัดส่วนของความยากจน (Multi-dimensional Poverty Index : MPI) ที่มีความห่างมากที่สุดของคนภายในประเทศ คือ ประเทศเอธิโอเปีย (Ethiopia) คิดเป็นสัดส่วนถึง 0.564

ตาราง 24 สัดส่วนการสะสมทุน การออม ช่องว่างความเหลื่อมล้ำของประเทศด้อยพัฒนา

(ร้อยละต่อGDP)

ประเทศ	สัดส่วนการสะสมทุน Gross capital formation			สัดส่วนของการออม Gross domestic savings			ช่องว่างความเหลื่อมล้ำ External resource gap		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าร้อยละ 6 ของ GDP ในปี 2011									
Ethiopia	22.7	24.7	25.5	5.7	5.2	8.8	-17.0	-19.5	-16.7
Eritrea	9.3	9.3	10.0	-9.7	-9.3	1.2	-18.9	-18.6	-8.8
Equatorial Guinea	70.5	70.6	50.8	87.3	88.1	88.2	16.8	17.5	37.3
Cambodia	21.4	17.4	17.1	17.7	12.4	11.1	-3.7	-5.0	-6.0
Dem. Rep. of the Congo	19.1	26.4	27.5	2.8	18.8	22.8	-16.3	-7.6	-4.6
Bangladesh	24.4	24.4	24.7	20.1	20.1	19.6	-4.3	-4.3	-5.1
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างร้อยละ 3 ถึง ร้อยละ 6 ของ GDP ในปี 2011									
Bhutan	41.2	52.3	54.1	40.7	38.3	36.2	-0.5	-13.9	-17.8
Afghanistan	17.4	17.5	15.1	-9.9	-8.9	-8.5	-27.3	-26.3	-23.6
Burkina Faso	24.7	28.2	26.0	9.5	22.0	12.5	-15.2	-6.3	-13.4
Djibouti	18.8	19.1	18.9	-4.3	-4.7	-4.6	-23.1	-23.8	-23.5
Burundi	24.0	22.4	22.4	-20.1	-20.8	-19.2	-44.2	-43.2	-41.6
Angola	16.1	16.1	16.1	15.6	35.3	40.4	-0.5	19.1	24.3
Chad	21.7	27.7	19.1	43.1	48.4	52.4	21.4	20.7	33.3
Central African Republic	11.3	14.1	14.9	-0.6	1.9	3.7	-11.9	-12.2	-11.3
Benin	21.2	21.0	21.6	11.9	11.5	12.2	-9.3	-9.5	-9.4
อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยกว่าร้อยละ 3 ของ GDP ในปี 2011									
Comoros	11.5	14.3	16.9	-22.6	-21.4	-18.8	-34.1	-35.6	-35.7

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอทั้งสิ้น 49 ประเทศ ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง

แหล่งที่มา: United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013: หน้า 173.

ตาราง 24 แสดงถึงสัดส่วนประกอบด้วยการสะสมทุน การออมและช่องว่างความเหลื่อมล้ำของประเทศด้อยพัฒนา โดยมีการจัดกลุ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าร้อยละ 6 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2011 มีทั้งสิ้น 6 ประเทศ กลุ่มที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างร้อยละ 3-6 ของ GDP มีทั้งสิ้น 9 ประเทศ และกลุ่มที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของ GDP มีเพียงประเทศเดียว คือ ประเทศคอมอรัส (Comoros) เมื่อพิจารณาทุกกลุ่ม พบว่า สัดส่วนของช่องว่างของความเหลื่อมล้ำ

ของรายได้ตั้งแต่ปี ค.ศ.2009-2011 ส่วนใหญ่ติดลบทั้งสิ้นซึ่งบ่งบอกถึงความห่างของระดับรายได้ที่เกิดขึ้น
เกิดความล่าช้าเป็นอย่างมาก

ตาราง 25 สัดส่วนการลงทุนต่างประเทศกับประเทศด้อยพัฒนา (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ประเทศ	ค.ศ.2009	ค.ศ.2010	ค.ศ.2011	ค.ศ.2012
Afghanistan	75.7	211.3	83.4	93.8
Angola	2,205.3	-3,227.2	-3,023.8	-6,897.8
Bangladesh	700.2	913.3	1,136.4	990.0
Benin	134.3	176.8	161.1	158.6
Bhutan	18.3	25.8	10.4	15.9
Burkina Faso	100.9	34.6	42.3	40.1
Burundi	0.3	0.8	3.4	0.6
Cambodia	539.1	782.6	901.7	1,557.1
Central African Republic	42.3	61.5	36.9	71.2
Chad	375.8	312.7	281.9	323.5
Comoros	13.8	8.3	23.1	17.0
Dem. Rep. of the Congo	663.8	2,939.3	1,686.9	3,312.1
Djibouti	99.6	26.8	78.0	100.0
Equatorial Guinea	1,636.2	2,734.0	1,975.0	2,115.1
Eritrea	91.0	91.0	39.0	73.7
Ethiopia	221.5	288.5	626.5	970.4

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอ
ทั้งสิ้น 49 ประเทศเรียงตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มิได้จัดลำดับระดับรายได้มากหรือน้อย ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง
แหล่งที่มา: United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013; หน้า 175.

ตาราง 25 แสดงถึงสัดส่วนการลงทุนต่างประเทศกับประเทศด้อยพัฒนา พบว่า ในช่วงปี
ค.ศ. 2009-2012 สัดส่วนของการลงทุนของต่างประเทศส่วนใหญ่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในระดับต่ำ อาทิ
เช่น ประเทศกัมพูชา (Cambodia) มีสัดส่วนที่การลงทุนเพิ่มขึ้นจากปี 2009-2012 มีสัดส่วนเป็น
539.1, 782.6, 901.7 และ 1,557.1 ตามลำดับ ขณะที่ประเทศอังกโกลา (Angola) มีสัดส่วนของการ
ลงทุนของต่างประเทศมีทิศทางตรงกันข้ามเพียงประเทศเดียวเมื่อเทียบกับ 16 ประเทศ กล่าวคือ มี
สัดส่วนการเคลื่อนย้ายการลงทุนของต่างประเทศในประเทศอังกโกลาลดลงจากปี ค.ศ. 2009 ที่
2,205.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่หลังจากนั้นจนถึงปี ค.ศ. 2012 กลับมีสัดส่วนติดลบเป็น -3,227.2
-3,023.8 และ -6,897.8 ของแต่ละปี

ตาราง 26 สัดส่วนของภาระหนี้สินของประเทศด้อยพัฒนา (ร้อยละต่อรายได้ประชาชาติ GNI)

ประเทศ	สัดส่วนหนี้สินรวมคิดเป็นร้อยละต่อรายได้ประชาชาติ		
	Total debt stock as % GNI		
	ค.ศ. 2009	ค.ศ. 2010	ค.ศ.2011
สัดส่วนภาระหนี้สินระหว่างร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 100 ของ GNI ในปี ค.ศ. 2011			
Guinea	84.3	72.9	67.5
Bhutan	62.4	60.6	59.9
Djibouti	79.8	63.1	56.0
สัดส่วนภาระหนี้สินระหว่างน้อยกว่าร้อยละ 50 ของ GNI ในปี ค.ศ. 2011			
Comoros	53.9	51.9	45.7
Eritrea	57.1	49.7	40.8
Dem. Rep. of the Congo	233.7	50.9	37.9
Cambodia	35.5	35.8	35.8
Ethiopia	16.3	24.8	27.2
Burundi	36.0	31.9	26.9
Central African Republic	28.8	29.2	26.5
Burkina Faso	23.0	23.7	23.3
Angola	24.8	25.6	22.9
Bangladesh	25.3	23.5	22.2
Benin	17.5	19.8	19.6
Chad	27.4	23.1	19.0
Afghanistan	22.2	17.1	14.5

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการทางด้านการเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอทั้งสิ้น 49 ประเทศเรียงตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มิได้จัดลำดับระดับรายได้มากหรือน้อย ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง

แหล่งที่มา: UNCTAD secretariat based on World Bank, World Development Indicators database, July 2013. อ้างใน United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013: หน้า 177.

ตาราง 26 แสดงถึงสัดส่วนของประเทศด้อยพัฒนาที่มีภาระหนี้สินรวมเทียบเป็นร้อยละต่อรายได้ประชาชาติ (GNI) โดยในตารางจะพบว่ามีประเทศที่มีภาระหนี้สินรวมทั้งหมดของประเทศแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้สินรวมอยู่ระหว่างร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 100 ของรายได้ประชาชาติในปี ค.ศ. 2011 มีทั้งสิ้น 3 ประเทศซึ่งประเทศภูฏาน (Bhutan) ในปี ค.ศ. 2011 มีสัดส่วนหนี้สินรวมมากที่สุดถึงร้อยละ 59.9 ส่วนกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้สินรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ประชาชาติในปี ค.ศ. 2011 มีทั้งสิ้น 13 ประเทศ โดยที่ประเทศที่มีสัดส่วนต่ำสุดของภาระหนี้สินรวมของประเทศประจำปี ค.ศ. 2011 คือ ประเทศอัฟกานิสถาน (Afghanistan)

คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของรายได้ประชาชาติ ในขณะที่ประเทศมีสัดส่วนสูงสุดของภาระหนี้สินรวมของประเทศในกลุ่มนี้ คือ ประเทศคอมอโรส (Comoros) คิดเป็นร้อยละ 45.7 ของรายได้ประชาชาติ

ตาราง 27 สัดส่วนพื้นที่ต่อประชากรของประเทศด้อยพัฒนาปี ค.ศ. 2011

ประเทศ	พื้นที่ทั้งหมด (1000 km ²)	พื้นที่การเกษตร (ร้อยละต่อพื้นที่ ทั้งหมด)	พื้นที่ป่า (ร้อยละต่อพื้นที่ ทั้งหมด)	ความหนาแน่นของ พื้นที่ต่อจำนวน ประชากร (pop/ km ² land area)
Afghanistan	652.2	12.1	2.1	45
Angola	1,246.7	3.5	46.8	16
Bangladesh	130.2	65.5	11.1	1174
Benin	112.8	25.5	40.0	87
Bhutan	38.7	2.9	84.9	19
Burkina Faso	273.6	21.1	20.4	58
Burundi	25.7	51.4	6.6	372
Cambodia	176.5	23.5	56.5	83
Central African Republic	623.0	3.0	36.2	7
Chad	1,259.2	3.9	9.1	10
Comoros	1.9	75.2	1.4	376
Dem. Rep. of the Congo	2,267.1	3.3	67.9	28
Djibouti	23.2	0.1	0.2	37
Equatorial Guinea	28.1	7.1	57.5	26
Eritrea	101.0	6.9	15.1	59
Ethiopia	1,000.0	15.7	12.2	89

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอทั้งสิ้น 49 ประเทศเรียงตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มิได้จัดลำดับระดับรายได้มากหรือน้อย ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง

แหล่งที่มา: FAO, FAOSTA, September 2013; United Nations/DESA/Population Division; World Bank, World Development Indicators database, September 2013. อ้างใน United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013; หน้า 178.

ตาราง 27 แสดงถึงสัดส่วนพื้นที่ต่อประชากรของประเทศด้อยพัฒนาปี ค.ศ. 2011 พบว่าความหนาแน่นของพื้นที่ที่มีประชากรอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ประเทศบังกลาเทศ (Bangladesh) มีสัดส่วนถึง 1,174 ประชากรต่อพื้นที่ตารางกิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดของประเทศมีเพียง 130.2 (1000 km²) ตารางกิโลเมตรเท่านั้น รองลงมาที่มีความหนาแน่นของพื้นที่ที่มีประชากรอยู่เป็นจำนวนมาก คือ ประเทศคอมอโรส (Comoros) มีสัดส่วน 376 ประชากรต่อพื้นที่ตารางกิโลเมตร

ขณะที่ประเทศสาธารณรัฐอัฟริกากลาง (Central African Republic) มีพื้นที่ทั้งสิ้น 623.0 (1000 km²) ตารางกิโลเมตร กับมีความหนาแน่นของพื้นที่ที่มีประชากรอยู่เพียงสัดส่วน 7 ประชากรต่อพื้นที่ ตารางกิโลเมตรเท่านั้น

ส่วนตาราง 28 แสดงถึงสัดส่วนของระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน พบว่า ประเทศภูฏาน (Bhutan) มีสัดส่วนของประชากรต่อระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.1 โดยคิดเป็นเพศชายร้อยละ 92.2 และเพศหญิงร้อยละ 98.1 ขณะที่อัตราส่วนการรู้หนังสือของเยาวชนคิดเป็นร้อยละต่อจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปีเป็นประเทศเอกวาดอร์ 98.1 โดยคิดเป็นเพศชายร้อยละ 92.2 และเพศหญิงร้อยละ 98.1 ทั้งที่สัดส่วนของระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่มีเพียงร้อยละ 51.7 เท่านั้น

ตาราง 28 แสดงถึงสัดส่วนของระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน ปี ค.ศ. 2011

ประเทศ	สัดส่วนของการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละของการศึกษาระดับประถมต่ออายุต่อประชากร)			อัตราส่วนการรู้หนังสือของเยาวชน (ร้อยละต่อจำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี)		
	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม
Afghanistan	18.7	48.4	34.1	..	..	..
Angola	40.0	53.2	46.6	66.1	80.1	73.0
Bangladesh	..	..	..	80.4	77.1	78.7
Benin	66.3	84.3	75.3	30.8	54.9	42.4
Bhutan	98.1	92.2	95.1	68.0	80.0	74.4
Burkina Faso	42.3	47.8	45.1	33.1	46.7	39.3
Burundi	62.2	62.1	62.1	88.1	89.6	88.9
Cambodia	89.7	90.1	89.9	85.9	88.4	87.1
Central African Republic	32.8	53.3	43.0	59.1	72.3	65.6
Chad	29.2	47.2	38.2	42.2	53.6	47.9
Comoros	65.5	83.9	74.8	85.9	86.1	86.0
Dem. Rep. of the Congo	51.0	70.8	60.9	53.3	78.9	65.8
Djibouti	44.9	46.6	45.8	..	..	..
Equatorial Guinea	52.2	51.3	51.7	98.4	97.7	98.1
Eritrea	36.4	43.2	39.8	87.7	92.6	90.1
Ethiopia	54.8	60.7	57.8	47.0	63.0	55.0

หมายเหตุ: ข้อมูลบางประการของประเทศด้อยพัฒนา โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาของสหประชาชาติได้นำเสนอทั้งสิ้น 49 ประเทศเรียงตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ A-Z มิได้จัดลำดับระดับรายได้มากหรือน้อย ในที่นี้นำเสนอเพียง 16 ประเทศเป็นกรณีตัวอย่าง

แหล่งที่มา: UNESCO, UIS database, September 2013; United Nations/DESA/Population Division; World Bank, World Development Indicators database, September 2013. อ้างใน United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD, 2013: หน้า 179.

ปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต้องอาศัยองค์ประกอบของปัจจัยหลายมิติต่อการบรรลุเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งการพัฒนาประเทศควรมีทิศทางเดียวกันเพื่อกระชับองค์ประกอบของปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งโครงสร้างซึ่งจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีความเสถียรภาพต่อเป้าหมายพึงประสงค์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้นปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในที่นี้แบ่งปัจจัยเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม มิติทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้⁵

มิติทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วย 1.ทรัพยากรการผลิต กล่าวคือ เป็นทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ ตามแนวคิดของเศรษฐศาสตร์ที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ อย่างไรก็ตามทรัพยากรการผลิตมีจำกัดเป็นไปตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก คือ เดวิด ริคาร์โด เล็งเห็นถึงการหาได้ยากของทรัพยากรการผลิตก่อให้เกิดความขาดแคลนส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการนำทรัพยากรการผลิตมาผลิตสินค้าและบริการต้องให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2.ทุนมนุษย์ ถือว่าเป็นหัวใจของปัจจัยที่สำคัญที่สุดในมิติทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทุนมนุษย์เป็นผู้กระทำที่เกิดจากกระบวนการคิดเพื่อวางแผนอย่างมีเหตุผลต่อปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่จะทำให้เกิดสินค้าและบริการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยทุนมนุษย์ครอบคลุมถึงกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 11 – 60 ปี รวมทั้งระดับการศึกษา เพศ สภาพการทำงาน การย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น 3.ทุน คือ สิ่งที่อำนวยความสะดวกต่างๆต่อกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ โดยตามแนวคิดของเศรษฐศาสตร์มิใช่เพียงเงินเท่านั้น รวมถึงเครื่องมือ เครื่องจักร ความรู้ ความชำนาญที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพแห่งทุนให้เกิดมูลค่าสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น 4.นวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถสร้างความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพต่อการผลิตสินค้าและบริการที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการตลาด ภาวะการแข่งขันเต็มที่ รวมทั้งการกระจายรายได้เศรษฐกิจต่อสังคม⁶

มิติทางสังคม เป็นปัจจัยในเชิงนามธรรมที่กล่าวถึงภายใต้จิตใจต่อการเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการบรรลุเป้าหมายที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ประกอบด้วย 1.ค่านิยม กล่าวคือเป็นสิ่งที่มีความพึงพอใจต่อความปรารถนาให้เป็นแนวทางต่อการกำหนดทิศทางในการดำเนินชีวิตโดยมีองค์ประกอบเชื่อมโยงมาจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ประสพการณ์ที่สั่งสมสืบสานกันมาก่อให้เกิดค่านิยมของสังคมทางจิตวิญญาณเป็นบรรทัดฐานของ

⁵สุดใจ ทูลพานิชกิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 40-54.

⁶เกิดศักดิ์ ศรีสุรพลและคณะ (2546), เพิ่งอ้าง, หน้า 196.

ค่านิยมทางจริยธรรมต่างๆ รวมทั้งค่านิยมทางการเมือง ชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น 2.กรอบคร่าว ถือว่าเป็นมิติทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญที่สุดของกระบวนการสร้างค่านิยม ในเชิงนามธรรมให้เกิดการปลูกฝังเป็นแนวคิดระบบการปกครองขนาดเล็กสู่การอบรมบ่มเพาะทาง ความคิด ตระหนักถึงคุณค่าแห่งการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจที่มีเหตุผล 3.ระบบชนชั้น เป็นระบบมิติทางสังคมที่มีการจัดกลุ่มเพื่อสร้างความเหลื่อมล้ำ ทางชนชั้น โดยถ้าประเทศใดมีการเกิดมิติทางสังคมแห่งชนชั้นหลากหลายหรือมีความแตกต่างกัน มากส่งผลทำให้เกิดกระบวนการคิดในแต่ละชนชั้นแตกต่างกันซึ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศดำเนินไปข้างหน้าเป็นไปได้อย่าง อันเนื่องจากแนวคิดหรือความคิดเห็นแตกต่างกัน อาทิเช่น ชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย ชนชั้นคนรวย ชนชั้นคนจน เป็นต้น 4.ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สร้างให้ เกิดความปลูกฝังต่อความคิดความเชื่อ ค่านิยมต่อการหาแนวทางในการดำรงชีวิตซึ่งในแต่ละศาสนา และวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจแตกต่างกัน โดยมีทั้งผลกระทบในทางที่ดีและ ไม่ดีต่อกระบวนการพัฒนาประเทศ

มิติทางการเมือง ถือว่าเป็นโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเนื่องจากมิติทาง การเมืองในแต่ละประเทศมีระบบการปกครองที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับรากฐานการปกครองที่มีอยู่ ก่อนแล้ว เช่น การปกครองเสรีนิยมประชาธิปไตย การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ การปกครอง สังคมนิยม เป็นต้น โดยการปกครองทางการเมืองมีผลต่อการดำเนินเศรษฐกิจ รวมทั้งสิทธิเสรีภาพ ต่อการแข่งขันเพื่อการผลิตสินค้าและบริการในกระบวนการสร้างความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ นอกจากนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 1.เสถียรภาพทางการเมืองที่สร้างความเชื่อมั่นต่อการลงทุนของ คนภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อมาลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเกิดจากความมั่นใจต่อ นโยบายแห่งรัฐที่สามารถกำหนดแนวทาง มาตรการต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้เกิดผลดีต่อ กระบวนการพัฒนาประเทศอย่างมีรูปธรรม 2.การบริหารแห่งรัฐ ที่มีความโปร่งใส น่าเชื่อถือต่อการ บริหารการจัดการให้เกิดความเสมอภาค ยุติธรรมรวมทั้งการกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มบทบาทของ ภาคเอกชนให้เกิดความเกื้อกูลกันในการส่งเสริมการค้าการลงทุนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเต็มที่

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจมีพัฒนาการเริ่มจากกระบวนการคิดที่มุ่งหมายให้มนุษย์มีการดำรงชีพที่ ความสะดวกก่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ โดยแนวคิดเริ่มต้นมีหัวใจหลักเน้นไปในทิศทาง เกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนมีระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลุดพ้นปัญหาความ ยากจนเพื่อยกระดับฐานะให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม อย่างไรก็ตามแนวคิดเริ่มแรก ส่งผลกระทบต่อปัจจัยบางประการที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ที่มีความแตกต่างกันยิ่งขึ้น

ของคนในสังคมทำให้แนวคิดเริ่มมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจที่กว้างกว่าเดิมที่มีใช้เพียงการสร้าง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น โดยถ้าจะกล่าวถึงแนวคิดที่มีการพัฒนาการในแต่ละช่วงสามารถแบ่งแนวคิดเป็น 3 ช่วง กล่าวคือ ช่วงที่หนึ่งแนวคิดดั้งเดิม ช่วงที่สองแนวคิดเปลี่ยนผ่านมองตนเอง ช่วงที่สามแนวคิดสมัยใหม่ ดังนี้⁷

ช่วงที่หนึ่งแนวคิดดั้งเดิมมีรากฐานมาจากนักคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกนามว่า อัดัม สมิท (Adam Smith) ที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยการนำปัจจัยการผลิตอันประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตในการผลิตสินค้าและบริการ โดยพิจารณาถึงสัดส่วนต่อการเพิ่มทุนต่อผลผลิต เทคนิคการผลิตให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) อีกทั้งตระหนักถึงประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานให้เกิดการจ้างงานเต็มที่เพื่อเพิ่มมูลค่าให้เกิดปัจจัยเชิงบวกต่อการผลิตสินค้าและบริการทำให้ระดับรายได้ประชาชาติสูงขึ้น อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบตามมาที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ อันเกิดจากการแข่งขันการผลิตสินค้าและบริการ ดังนั้นในช่วงสมัยเดียวกันมีแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายรายได้จากการพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยแนวคิดมีการพัฒนาบนพื้นฐานระบอบสังคมนิยมที่ต้องการให้เกิดการกระจายสินค้าและบริการเพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมในการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำรายได้ของประชาชนให้เกิดความเท่าเทียมกันมีการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ภายในประเทศด้วยภาครัฐบาลที่มีอำนาจในการบริหารแต่เพียงผู้เดียว

เมื่อวิเคราะห์ถึงแนวคิดทั้ง 2 ลักษณะพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงที่ว่า แนวคิดที่ต้องการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นลักษณะเสรีนิยม ในขณะที่แนวคิดอีกลักษณะต้องการให้เกิดการกระจายรายได้เพื่อลดช่องว่างรายได้แต่มีการบริหารจัดการลักษณะสังคมนิยมหรือเป็นการรวมศูนย์ กลางของอำนาจไว้ที่ภาครัฐบาล ดังนั้นจึงมีแนวคิดทางเลือกเป็นการนำแนวคิดการกระจายรายได้และแนวคิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดำเนินการไปพร้อมกันโดยมีจำเป็นต้องเลือกแนวคิดหนึ่งแนวคิดใด โดยการดำเนินการควบคู่กันของแนวคิดทั้งสองลักษณะเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

ช่วงที่สองแนวคิดเปลี่ยนผ่านมองตนเองเป็นการพิจารณาโดยกำหนดให้มนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของปัญหาต่างๆ ต่อการแก้ปัญหาความยากจนจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตมากกว่าการสร้าง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สามารถแก้ปัญหาความยากจนอีกทั้งความเหลื่อมล้ำของรายได้ที่มีช่องว่างเพิ่มขึ้น ทำให้มีแนวคิดด้านสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่เป็นความปรารถนาขั้นดำรงชีพของมนุษย์เกี่ยวกับปัจจัยสี่ อันประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม

⁷สุดใจ ทูลพานิชกิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 81-88.

ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นยังตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ได้รับมาตั้งแต่กำเนิดอันเกิดจากสิทธิในการคิด การทำ การประกอบอาชีพ การตัดสินใจ ภายใต้งี๋เอินใจไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและอยู่ในกรอบของกฎระเบียบของบังคับที่ด้งามเป็นต้น และในช่วงเวลาใกล้เคียงกันมีแนวคิดที่เน้นการพึ่งตนเองโดยการลดการพึ่งพาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเงิน ด้านทรัพยากรการผลิตต่างๆ หันกลับมาสร้างประสิทธิภาพด้วยทุนการผลิตภายในประเทศให้มีการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตต่อหน่วยสูงขึ้นเพื่อก่อให้เกิดรายได้ลดรายจ่ายเงินตราต่างประเทศที่เกิดการรั่วไหลออกนอกประเทศให้น้อยลงสร้างความเข้มแข็งกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการพึ่งตนเองให้เกิดเป็นอัตลักษณ์เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต่อการแข่งขันการค้าระหว่างประเทศที่เกิดระบบการค้าเสรีสมัยใหม่ในปัจจุบัน

ช่วงที่สามแนวคิดสมัยใหม่เป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สองที่เกิดจากสำนักนีโอคลาสสิกได้มีการพัฒนาแนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดสังคมนาสตร์ตะวันตก โดยได้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันหลายมิติประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านค่านิยมรวมทั้งภูมิปัญญาของประชาชนทำให้เกิดแนวคิดที่เรียกว่า “แนวคิดตามทฤษฎีภาวะทันสมัย” (Modernization Theory) ที่เน้นการยกระดับ โครงสร้างทั้งระบบไปพร้อมกันในการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ ด้านเศรษฐกิจเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นลักษณะเชิงอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ ด้านสังคมเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระดับจุลภาค คือ ระดับครอบครัว การดำรงชีวิต การศึกษา การพัฒนาแรงงานให้มีการขยายโอกาสในตลาดแรงงานภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งเปิดโอกาสสตรีให้มีการยอมรับต่อตลาดแรงงานยิ่งขึ้น เป็นต้น ส่วนด้านการเมืองเน้นการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้มีความมั่นคง สร้างความเชื่อมั่นด้วยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อระบอบการปกครอง ขณะที่ด้านค่านิยมรวมทั้งการสร้างภูมิปัญญาของประชาชนมีแนวคิดที่เน้นให้ตระหนักถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างความมีเหตุผลตรรกะทางการคิดเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาต่อการกำหนดรูปแบบในการช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น ซึ่งแนวคิดตามทฤษฎีภาวะทันสมัยมิได้มีรูปแบบที่เป็นแบบแผนแต่สามารถประยุกต์สร้างความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ในแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน

แนวคิดการพัฒนาอีกลักษณะหนึ่งที่ได้รับการสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบันเป็นแนวคิดที่ตระหนักถึงการจัดสรรทรัพยากรการผลิตให้เกิดความยั่งยืนที่ประกอบด้วย 3 มิติ กล่าวคือ 1.มิติทางด้านเศรษฐกิจ 2.มิติทางด้านสังคม 3.มิติทางด้านนิเวศวิทยา โดยแนวคิดการพัฒนาในที่นี้เรียกว่า “แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน” (Sustainable Development) ที่มีการสร้างความสมดุลให้เกิดความยั่งยืนในมิติทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ มิติทางเศรษฐกิจให้มีการพัฒนาเพื่อการสร้างเศรษฐกิจเติบโตที่เหมาะสมขั้นพื้นฐานที่ดำรงชีพต่อกระบวนการแก้ปัญหาความยากจนเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ

ทางรายได้ ขณะที่มิติทางสังคมเน้นผู้บริโภคมักมีการบริโภคสินค้าและบริการให้สมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและท้ายสุดมิตินิเวศวิทยาเป็นการสร้างความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับมาคงอยู่เพื่อชนรุ่นหลังให้มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนต่อไป

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการในการพิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต่อการส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ โดยทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญมีหลายทฤษฎีในที่นี้อธิบายเพียง 4 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์กซ์ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของซุมปีเตอร์ ทฤษฎีวิวัฒนาการแห่งความยากจน ทฤษฎีระบบเศรษฐกิจทวิลักษณ์ ดังนี้⁸

1.ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์กซ์ เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นขั้นตอนการพัฒนาที่สืบทอดกันมาที่สัมพันธ์กับวิธีการผลิตเพื่อก่อให้เกิดพลังการผลิต (Force of Production) ในแต่ละสังคมมีปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน เงินและผู้ประกอบการ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นภายใต้ความขัดแย้งของระบบชนชั้นที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมทำให้เกิดการพัฒนาสังคมทางประวัติศาสตร์ โดยเริ่มจากสังคมดั้งเดิมที่มนุษย์เพียงต้องการแย่งชิงอาหารเพื่อการดำรงชีพแล้วดำรงอยู่ร่วมกันเป็นสมาชิก สังคมได้มีพลังการผลิตขยายใหญ่ขึ้นโดยมีกฎเกณฑ์ระเบียบที่เป็นแบบแผนกว่าสังคมดั้งเดิมโดยผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งในตัวแบบการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ ดังนี้

- 1.1 กฎการสะสมทุนแบบทุนนิยมของนายทุนที่ต้องการเพิ่มทุนให้มาก
- 1.2 กฎการลดของอัตราผลกำไร
- 1.3 กฎการเพิ่มขึ้นการกระจายและการรวมทุนก่อให้เกิดการแข่งขันต่อการขยาย

การผูกขาด

- 1.4 กฎว่าด้วยการเพิ่มขึ้นของความยากจนอันเกิดจากอัตราการว่างงานสูง

ฉะนั้นกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้มีความสัมพันธ์กับวิธีการผลิตทำให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความขัดแย้งของระบบชนชั้นซึ่งจะทำให้ระบบชนชั้นของระบบทุนนิยมเกิดการล่มสลายทำให้เกิดสังคมที่มีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อส่วนรวม โดยปราศจากการผูกขาด โดยเรียกว่า “สังคมคอมมิวนิสต์”⁹

⁸สุจิต ทุลพานิชกิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 88-94.

⁹S. Ghatak, Development Economics, (London: Longman Group Limited, 1978), หน้า 29.

2. ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของซุมปีเตอร์ เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าการล่มสลายของทุนนิยมเกิดจากความไม่แน่นอนของภาวะเศรษฐกิจอันเกิดจากวัฏจักรธุรกิจที่มีการขึ้นลงของช่วงเวลาการลงทุนทำให้เกิดเศรษฐกิจที่มีความเฟื่องฟูแล้วแล้วก็เกิดเศรษฐกิจซบเซาเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยจนเข้าสู่ระดับเศรษฐกิจต่ำสุดคือเศรษฐกิจตกต่ำ โดยแนวคิดของซุมปีเตอร์สาเหตุของการล่มสลายของทุนนิยมมีสาเหตุหลายประการเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของนายทุนที่เปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากผู้คิดค้นกลายเป็นผู้ทำงานประจำ อีกทั้งระบบทุนนิยมเกิดขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของธุรกิจทำให้เกิดการลดบทบาทลงเป็นฐานะส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมแทนที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ

3. ทฤษฎีวิวัฏจักรแห่งความยากจนเป็นการอธิบายถึงวัฏจักรที่ไม่สามารถหลุดพ้นของความยากจนที่เกิดจากปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนไม่มีสิ้นสุด โดยสาเหตุเกิดจากระดับรายได้ของคนภายในประเทศต่อคนต่อปีมีจำนวนรายได้ต่ำทำให้การออมเพื่อการลงทุนในการผลิตสินค้าและบริการต่ำไปด้วยซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดผลิตภาพของสินค้าและบริการภายในประเทศ โดยแนวทางการแก้ปัญหาวัฏจักรแห่งความยากจนนั้นต้องออกจากการหมุนเวียนของปัจจัยขั้นพื้นฐานที่เป็นสาเหตุแห่งความยากจน อาทิเช่นภาครัฐบาลมีการส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้นกำหนดนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้เกิดแรงจูงใจต่อการลงทุน เป็นต้น

4. ทฤษฎีระบบเศรษฐกิจทวิลักษณ์เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงของระบบเศรษฐกิจอันเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของประเทศทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่นความแตกต่างกันของนวัตกรรมใหม่ๆ ความแตกต่างกันของนโยบายการผลิตสินค้าและบริการของภาครัฐบาล รวมทั้งความแตกต่างกันจากภูมิศาสตร์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นต้น โดยทฤษฎีระบบเศรษฐกิจทวิลักษณ์มีหลายแนวคิด อาทิเช่น แนวคิดของหลา มะหยิ่น (Hla Myint) แนวคิดของมีร์ดัลว่าด้วยผลสะท้อน (Myrdal' Backward Effects) เป็นต้น

กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต้องมีแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมต่อความก้าวหน้า ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาในการดำเนินการสร้างเป็นมาตรฐานเพื่อเป็นหลักความสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการศึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจประกอบด้วย กลยุทธ์การพัฒนาแบบสมดุลและกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล¹⁰ มีสาระสำคัญดังนี้

¹⁰ทับทิม วงศ์ประยูร, เศรษฐศาสตร์การพัฒนาเบื้องต้น.(กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์, 2542), หน้า 123-129.

1. กลยุทธ์การพัฒนาแบบสมดุล (Balanced Growth) เป็นการเสนอแนวคิดที่เกิดขึ้นที่ประเทศในแถบยุโรปตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ ที่กล่าวถึงการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้นั้นต้องมีการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาแบบสมดุลเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสมโดยผู้ที่ทำการเสนอแนวคิดนี้ นามว่า “Paul Rosenstein - Rodan” ถือว่าเป็นผู้เสนอคนแรกที่มีความต้องการเห็นผลการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดความเหมาะสมในระยะยาวที่เกิดจากการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดพร้อมกัน ภายใต้เหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ 1.การพัฒนาประเทศที่เกิดภาวะสมดุลต้องมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ (infrastructure) ที่เกิดจากการขยายการลงทุนในทุกด้านทุกมิติอันเกิดจากการสร้างมูลค่าแท้จริงที่สามารถทำให้เกิดการลงทุนที่เพิ่มขึ้น อาทิเช่นการลงทุนด้านการคมนาคมขนส่ง การไฟฟ้า ประปา สนามบิน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรการผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มทีภายในประเทศ 2.การลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ พร้อมกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์มวลรวมและอุปทานมวลรวมภายในประเทศ ถือว่าเป็นการลงทุนเพื่อสนับสนุน การพัฒนาระหว่างกันและกันทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ทำให้เกิดระดับรายได้ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ

จุดอ่อนของกลยุทธ์การพัฒนาแบบสมดุล การดำเนินกลยุทธ์ดังกล่าวต้องมีการใช้ทรัพยากรลงทุนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้องมีการดำเนินการลงทุนทุกมิติในทุกๆ ด้าน ทำให้เกิดการลงทุนจากเงินออมรวมทั้งการกู้ยืมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งอาจมีปัญหาค้างขึ้นของปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตามการลงทุนโดยการดำเนินทุกด้านก็มีใช้ว่าจะเกิดประสิทธิภาพการผลิตเต็มที่เท่าที่ควร บางประเทศสามารถเลือกการผลิตสินค้าและบริการที่มีผลิตภาพสูงสุดก็สามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการประหยัดจากขนาด (Economics of scale) ดังเกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 และศตวรรษที่ 20 ของประเทศต่างๆ

2. กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล (Unbalanced growth) เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดของประเทศด้อยพัฒนาของศาสตราจารย์ H. Singer กล่าวคือเป็นการนำทรัพยากรที่มีจำกัดภายในประเทศมาผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสน้อยที่สุดให้เกิดมูลค่าในการขยายการลงทุน โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลที่สามารถช่วยให้เกิดการขยายการลงทุนสืบเนื่อง แนวคิดดังกล่าวมีการเสนอเนื่องจากประเทศด้อยพัฒนามิใช่เพียงสาเหตุของเงินเพื่อการลงทุนในการขยายการผลิต ยังมีหลายปัจจัยที่เกิดจากความสามารถในการลงทุนที่มีประสิทธิภาพที่กล้าตัดสินใจต่อกระบวนการลงทุนที่สามารถมีความเสี่ยง ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลเป็นการเลือกความเป็นไปได้ในการผลิตให้เกิดจุดคุ้มทุนที่เกิดประโยชน์

สูงสุดที่สามารถขยายตัวได้รวดเร็วและสามารถสร้างความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆให้เกิดการเชื่อมโยงมากที่สุด โดยแนวทางการพิจารณาเลือกการลงทุนที่เหมาะสมมีหลักเกณฑ์ดังนี้¹¹

1. ให้พิจารณาถึงผลรวมของผลตอบแทนทั้งหมดอันเกิดจากการลงทุนที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มิใช่เพียงคิดเฉพาะการลงทุนเพียงโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยในแต่ละการลงทุนถ้ามีความสัมพันธ์กับการลงทุนที่มีอยู่ก่อนแล้วจะทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าการลงทุนอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น
2. พิจารณาการลงทุนที่มีปัจจัยส่งผลกระทบเชิงบวกทั้งก่อนหน้าและหลังการลงทุนของผลตอบแทนที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้มากที่สุด อาทิเช่นการทำอุตสาหกรรมยางรถยนต์ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงบวกก่อนหน้าเกี่ยวกับภาคเกษตรกรรมทางการปลูกยางพารา การแปรรูปยางพารา ขณะที่มีความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงบวกภายหลังทำให้เกิดการจ้างแรงงานเต็มที่ภายในประเทศ

จุดอ่อนของกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล จุดบดพร่องในการใช้กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลโดยเฉพาะไม่เหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาเน้นการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม อันเนื่องจากพิจารณาถึงภาคเกษตรกรรมมีความเชื่อมโยงต่อยปัจจัยต่างๆเชิงบวกกับการผลิตอื่นๆ ค่อนข้างน้อย ทั้งที่ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อการเพิ่มการผลิตสินค้าและบริการด้านอาหารและเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งกระบวนการตัดสินใจในการลงทุนในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมส่วนใหญ่เน้นการแข่งขันอย่างเสรีทำให้การลงทุนขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการของภาคเอกชน โดยเป้าหมายของภาคเอกชนต้องการกำไรสูงสุด ฉะนั้นการที่มุ่งใจหรือบังคับให้มีการลงทุนให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศเป็นไปได้ยาก รวมทั้งการพิจารณาถึงการลงทุนที่เหมาะสมบางมิติไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าการลงทุนในด้านหนึ่งด้านใดสามารถมีผลกระทบเชิงบวกมากกว่าด้านอื่นๆ เพียงใดที่เกิดให้เป็นปริมาณเชิงรูปธรรมหรือมีประสิทธิภาพสูงสุด

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยได้เริ่มเมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2493 โดยมีหน้าที่หลักในการวิเคราะห์เศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับภาครัฐบาลต่อการดำเนินนโยบายการคลัง นโยบายการเงินและเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศ ในปี พ.ศ. 2494 ภาครัฐบาลได้ประสานการทำงาน ด้วยการช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการวิเคราะห์เศรษฐกิจกับประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีการแต่งตั้งเป็น “คณะกรรมการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ”¹²

¹¹ สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 96.

¹² ทับทิม วงศ์ประยูร (2542), เพิ่งอ้าง, หน้า 139.

ต่อมาสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในปี พ.ศ. 2502 ได้มีแนวคิดที่กำหนดนโยบาย และวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน จึงมีการจัดตั้งสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นและได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2515 โดยมีหน้าที่หลักในการดำเนินงานที่สำคัญประกอบด้วย¹³ คือ

1. ทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อกำหนดเป้าหมาย ทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องกับ นโยบายหรือเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนด
3. เก็บฐานข้อมูล สถิติต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำรายงานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
4. ดำเนินตามนโยบายของรัฐเป็นไปตามภารกิจที่กำหนด

โดยคำนิยามแผนพัฒนาเศรษฐกิจในที่นี้จึงหมายถึง เป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดเป็นแนวทาง เพื่อสร้างเจตจำนงอันแน่วแน่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ภายใต้การจตุรกรร ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากทิศทางที่มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม¹⁴ โดยให้ บรรลุเป้าหมายที่สำคัญประกอบด้วย 1. ทำให้ระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น 2. อัตราการจ้างงาน เต็มที่อย่างมีประสิทธิภาพ 3. คุลการชำระเงินเกิดความสมดุล 4. รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มี ความเชื่อมั่น 5. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและเสมอภาค 6. สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคม

สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประเทศไทย ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 11¹⁵

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-พ.ศ.2509) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็น หลักเพื่อให้เกิดการขยายการลงทุนให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐานเป็นกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล ในการดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มีกระบวนการพัฒนาสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่งระหว่าง พ.ศ. 2504-2506 และ ช่วงที่สองระหว่าง พ.ศ. 2507-2509 โดยช่วงที่หนึ่งเน้นการลงทุนปัจจัยขั้นพื้นฐานของโครงสร้าง อาทิจน การคมนาคม ไฟฟ้า สาธารณูปโภค เป็นต้น ส่วนช่วงที่สองเน้นการลงทุนเพื่อส่งเสริม ภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการผลิตสินค้าและบริการ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-พ.ศ.2514) ยังดำเนินนโยบาย เช่นเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ที่เน้นลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน คงเดิม แต่มีใจความสำคัญเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมุ่งเป้าหมายต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม รวมทั้ง

¹³ สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 130.

¹⁴ ประพันธ์ เสวตนันท์และไพศาล เล็กอุทัย, หลักเศรษฐศาสตร์.(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 258.

¹⁵ สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 131-163.

เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยภาคเอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งสร้างความเจริญเติบโตไปยังชนบท ท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคให้เกิดการพัฒนาอย่างทั่วถึง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-พ.ศ.2519) มุ่งเน้นวางแผนประชากรในระดับมหภาคให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการนำเศรษฐกิจมา กำหนดทิศทางการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมระหว่างชุมชนเมืองกับชน ชนชนบทให้เกิดการหลั่งไหลทางรายได้ลดลง อีกทั้งสร้างโอกาสเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเพิ่มขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-พ.ศ.2524) มุ่งเน้นการพัฒนา จากการวางแผนส่วนรวมทั้งระบบให้เกิดแนวทางการแก้ไขตามลำดับขั้น โดยแนวทางการพัฒนา เน้นไปส่วนภูมิภาคให้เกิดการขยายตัวการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเร่งการเจริญเติบโตเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกับการพัฒนาประเทศ อีกทั้ง เพิ่มขีดการปกป้องประเทศให้เกิดมีเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-พ.ศ.2529) มุ่งเน้นการกระตุ้น เศรษฐกิจลักษณะการอัดฉีดการลงทุนเชิงรุก อันเนื่องจากเศรษฐกิจโลกเกิดภาวะตกต่ำทำให้ประเทศ ไทยที่เป็นประเทศผู้ส่งออกประสบปัญหาตามภาวะเศรษฐกิจโลก ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 จำเป็นต้องมีการใช้นโยบายการเงินและนโยบายคลังขยายตัวเพื่อให้ ประเทศเกิดการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ที่มีโอกาสการพัฒนา ชัดเจนยิ่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-พ.ศ.2534) มุ่งเน้นการมีส่วน ร่วมโดยการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกิดจากระดับล่างสู่บน (Bottom up Planning) ถือว่าระดับฐานรากมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายเพื่อสร้างการตอบสนองความพึง พอใจของชุมชนเพื่อสร้างศักยภาพให้เกิดการแข่งขันกับนานาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-พ.ศ.2539)¹⁶ เน้นสร้างการ ขยายเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อีกทั้งกระจาย ความเจริญเติบโตเศรษฐกิจไปยังส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้เกิดความเท่าเทียมกันโดยเร่งสร้างความ เท่าเทียมกันในด้านคุณภาพชีวิต การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเพิ่มมูลค่า ทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

¹⁶ ทับทิม วงศ์ประยูร (2542), เพิ่งอ้าง, หน้า 149.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-พ.ศ.2544)¹⁷ เน้นการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยมีการวางเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาวเพื่อเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งเน้นสร้างคุณภาพชีวิตภายใต้การให้องค์ความรู้ทางการศึกษาทุกระดับเพื่อยกมูลค่าทางความคิด จิตใจตลอดจนสร้างโอกาสการสร้างงานเพื่อลดปัญหาความยากจน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-พ.ศ.2549)¹⁸ เป็นการนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ว่าด้วยเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เนื่องจากการพัฒนาของประเทศเกิดปัญหาการขาดดุลทางการค้าในทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงเน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและมีภูมิป้องกันตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-พ.ศ.2554)¹⁹ มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ว่าด้วยการน้อมนำแนวคิดเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)” ด้วยสร้างความรอบรู้เท่าทันสถานการณ์โลกของคนภายในประเทศ อีกทั้งตระหนักถึงสถาบันครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สันติสุข รวมทั้งสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

¹⁷ ประพันธ์ เสวตนันท์และไพศาล เล็กอุทัย (2556), เพิ่งอ้าง, หน้า 265-266.

¹⁸ สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ (2547), เพิ่งอ้าง, หน้า 150-163.

¹⁹ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ สิบ พ.ศ.2550-2554. (กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2549), หน้า น-ฮ.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-พ.ศ.2559)²⁰ เป็นการกำหนดทิศทางเพื่อพัฒนาประเทศในช่วงระยะกลางเข้าสู่การพัฒนาระยะยาวเพื่อเป้าหมายต้องการให้ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยการพัฒนาประเทศจะดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อการสร้างภูมิคุ้มกันจากปัจจัยความเสี่ยงเพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศให้เกิดเสถียรภาพเพื่อรองรับการแข่งขันกับนานาประเทศควบคู่กับการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นด้วยการสร้างโอกาสทางความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ต่อการผลิตสินค้าและบริการสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองบนพื้นฐานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและให้เกิดความมั่นคงต่อการพัฒนาประเทศ

---

²⁰ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. (กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2554), หน้า (1)-(18).

สรุป

1.การพัฒนาเศรษฐกิจถือว่าเป็นกระบวนการที่ทุกประเทศต้องการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้เกิดการจ้างงานเติบโตในทุกมิติของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของคนในประเทศชาติมีความผาสุกทั้งในเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรม

2.การพัฒนาประเทศโดยพื้นฐานต้องการให้ประเทศที่ด้อยพัฒนาเกิดความจ้างงานเติบโต โดยคำนิยามของคำว่าประเทศด้อยพัฒนามีความหมายกว้างๆ ทัวไปเกี่ยวกับระดับรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่ออัตราส่วนของประชากรภายในประเทศมีระดับต่ำกว่าประชากรของประเทศอื่นเมื่อนำมาเปรียบเทียบ อีกทั้งระดับการออมของคนภายในประเทศโดยเฉลี่ยมีค่าต่ำ

3.การพิจารณาการเปรียบเทียบระดับรายได้เฉลี่ยแท้จริงในแต่ละประเทศสามารถดำเนินการได้หลายแบบ แต่ละแบบมีคุณลักษณะเฉพาะแตกต่างกันกัน อาทิเช่น เส้นลอเรนซ์เป็นการพิจารณาถึงระดับการกระจายรายได้ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประชากรของประเทศกับสัดส่วนของรายได้ที่มีการสะสมและใช้อัตราส่วนจีนิหรือสัมประสิทธิ์ของจีนิถือว่าเป็นการนำเส้นลอเรนซ์มาประยุกต์ในการพิจารณาถึงระดับความเหลื่อมล้ำของรายได้ โดยการเปรียบเทียบกับเส้น 45 องศาที่สมมติว่าเป็นการกระจายที่สมบูรณ์

4.องค์ประกอบที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสามารถพิจารณาได้ 3 มิติ ประกอบด้วย มิติทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรการผลิต ทุนมนุษย์ ทุนและนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนมิติทางสังคมเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นทางด้านค่านิยม สถาบันครอบครัว ระบบชนชั้นรวมทั้งความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา และมิติสุดท้ายทางด้านการเมืองที่มีความสำคัญเชิงโครงสร้างให้ก่อให้เกิดการปกครองที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การบริหารแห่งรัฐให้มีหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเสมอภาค รวมทั้งกระจายอำนาจให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

5.ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจมีหลายทฤษฎีในที่นี้พิจารณาเพียง 4 ทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์กซ์ที่มีความเชื่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิธีการผลิตในแต่ละช่วงซึ่งสุดท้ายเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมคอมมิวนิสต์ ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของซุมปีเตอร์มีความเชื่อเรื่องความไม่แน่นอนของลัทธิทุนนิยมอันเกิดเป็นวัฏจักรการขึ้นลงของภาวะธุรกิจ ทฤษฎีวัฏจักรแห่งความยากจนมีความเชื่อเรื่องไม่สามารถหลุดพ้นของความยากจนที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ สุดท้ายทฤษฎีระบบเศรษฐกิจทวิลักษณ์มีความเชื่อว่างระบบเศรษฐกิจมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

6. กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจสามารถพิจารณาได้ 2 กลยุทธ์ประกอบด้วย กลยุทธ์การพัฒนาแบบสมดุลกับกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล ซึ่งในแต่ละกลยุทธ์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในการเลือกใช้ในแต่ละสถานที่และแต่ละสถานการณ์ของประเทศนั้นๆ

7. การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 11 ฉบับ โดยฉบับที่ 11 อยู่ระหว่างปี พ.ศ.2555-พ.ศ.2559 เน้นเป้าหมายที่ต้องการให้ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

คำถามทบทวน

1. คำว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development)” กับคำว่า “ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)” มีความหมายเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ให้อธิบาย

2. การพิจารณาถึงประเทศด้อยพัฒนาโดยใช้การวัดแบบเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) สามารถพิจารณาอย่างไร พร้อมทั้งสร้างภาพประกอบการบรรยาย

3. อธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างให้ละเอียดถึงปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและมิติทางการเมือง

4. แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจประกอบด้วยกี่ช่วงและในแต่ละช่วงของแนวคิดมีความเชื่อเป็นอย่างไรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

5. ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์กซกับทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมปีเตอร์ มีความแตกต่างกันอย่างไร อธิบายให้ชัดเจน

6. กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลมีสาระสำคัญอย่างไร และสามารถนำมาดำเนินการกลยุทธ์การพัฒนาประเทศโดยมีแนวทางอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของกลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุล

7. ให้เปรียบเทียบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย ฉบับที่ 1 ถึง ฉบับที่ 11 มีสาระสำคัญในการกำหนดเป้าหมายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นอย่างไร อธิบายด้วยการสร้างตารางเปรียบเทียบ

8. การสร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ภาครัฐบาลมีเป้าหมายที่กำหนดแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจากการใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดควรมีเป้าหมายที่สำคัญประกอบด้วยอะไรบ้าง อธิบายให้ชัดเจน